

Sytuacja na rynku kredytowym
wyniki ankiety do przewodniczących
komitetów kredytowych

IV kwartał 2010

Podsumowanie wyników ankiety

W III kwartale 2010 r. większość banków zastrzyła kryteria udzielania kredytów dla gospodarstw domowych. W przypadku przedsiębiorstw zastrzeżenie było relatywnie słabsze i dotyczyło przede wszystkim małych i średnich przedsiębiorstw.

Banki kontynuowały łagodzenie niektórych warunków kredytowania, głównie w zakresie marż kredytowych. Zmiany te dotyczyły zarówno kredytów dla gospodarstw domowych jak i dla przedsiębiorstw. Zastrzeżeniu uległy przede wszystkim te elementy polityki kredytowej banków, które związane były z wdrożeniem zapisów Rekomendacji T.

Banki łagodzące politykę kredytową uzasadniają to głównie silną presją konkurencyjną na rynku. Główną przyczyną zastrzeżenia polityki kredytowej w przypadku kredytów dla gospodarstw domowych było dostosowanie do Rekomendacji T. W zakresie kredytów dla przedsiębiorstw jednym z głównych czynników była nadal niska jakość portfela kredytowego.

Kredyty dla przedsiębiorstw

- Polityka kredytowa: większość banków nie zmieniła kryteriów przyznawania kredytów, obniżając przy tym pobierane marże.
- Popyt na kredyt: spadł popyt na kredyt ze strony dużych przedsiębiorstw.
- Oczekiwania na IV kwartał 2010 r.: banki zapowiadają brak zmian polityki kredytowej wobec dużych przedsiębiorstw oraz nieznaczne zastrzeżenie polityki kredytowej względem małych i średnich przedsiębiorstw. Banki spodziewają się relatywnie silniejszego wzrostu popytu na kredyt w segmencie kredytów dla dużych przedsiębiorstw.

Kredyty mieszkaniowe

- Polityka kredytowa: niemal połowa banków zastrzyła kryteria przyznawania kredytów, jednocześnie blisko trzy czwarte banków obniżyło pobierane marże.
- Popyt na kredyt: w ujęciu netto banki odczuły nieznaczny wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe, jednak odpowiedzi były zróżnicowane.
- Oczekiwania na IV kwartał 2010 r.: banki zamierzają nadal zastrzeżać politykę kredytową, spodziewając się nieco wyższego popytu.

Kredyty konsumpcyjne

- Polityka kredytowa: dwie trzecie banków zastrzyło kryteria udzielania kredytów, a część banków obniżyła pobierane marże.
- Popyt na kredyt: w opinii banków popyt na kredyty konsumpcyjne obniżył się nieznacznie.
- Oczekiwania na IV kwartał 2010 r.: banki przewidują dalsze zastrzeżenie polityki kredytowej oraz wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne.

Syntetyczne wyniki ankiety

Celem ankiety jest określenie kierunku zmian polityki kredytowej, tj. kryteriów i warunków udzielania kredytów, a także zmian popytu na kredyty w polskim systemie bankowym. Kryteria udzielania kredytów są rozumiane jako ustalone przez bank minimalne standardy zdolności kredytowej, jakie musi spełnić kredytobiorca, aby uzyskać kredyt. Warunki udzielania kredytów są to cechy umowy kredytu uzgadniane przez bank i kredytobiorcę, w tym marża odsetkowa, pozaodsetkowe koszty kredytu, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenia i maksymalny okres kredytowania.

Ankieta została skierowana do przewodniczących komitetów kredytowych banków. Uzyskane odpowiedzi mogą nie uwzględniać stanowiska innych pionów banku niż pion kredytowy. Ankieta została przeprowadzona na przełomie września i października 2010 r. **wśród 29 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi 82%.**

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między strukturami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodyką, słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny, odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

Jeżeli nie zaznaczono inaczej, przytaczane w tekście ilości banków raportujących daną zmianę polityki kredytowej bądź popytu na kredyt oznaczają procent netto banków.

Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w III kwartale 2010 r., jak również przewidywania banków na IV kwartał 2010 r.

Kredyty dla przedsiębiorstw

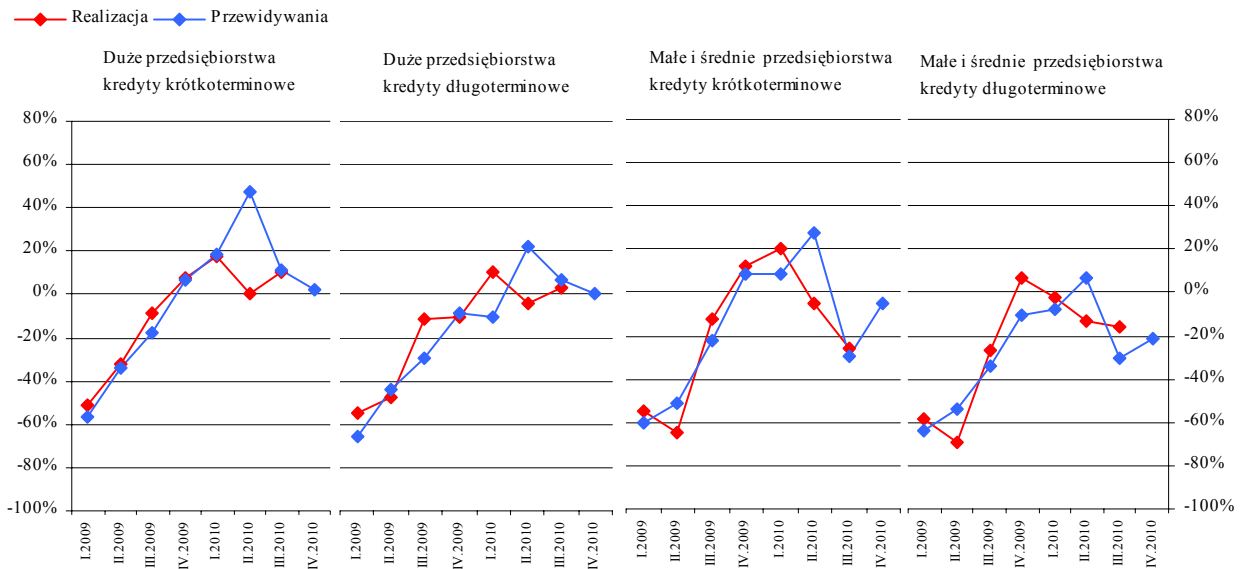
W III kwartale 2010 r. większość ankietowanych banków pozostawiła kryteria przyznawania kredytów dla przedsiębiorstw na niezmiennym poziomie (zob. wykres 1). W ujęciu netto zaostrzona została polityka kredytowa wobec małych i średnich przedsiębiorstw, relatywnie najsilniej w przypadku kredytów krótkoterminowych (procent netto wyniósł -26%). Większość banków nie zmieniła kryteriów kredytowych dla dużych przedsiębiorstw, zaś ich niewielka część dokonała złagodzenia, które określiła jako nieznaczne¹.

Zmiany w polityce kredytowej w III kwartale 2010 r. były w dużej mierze zgodne z przewidywaniami banków wyrażonymi na koniec II kwartału 2010 r., kiedy to banki zapowiadały złagodzenie kryteriów kredytowych dla dużych przedsiębiorstw i zaostrzenie polityki kredytowej wobec małych i średnich przedsiębiorstw. Niewielka różnica między przewidywaniami a faktycznymi zmianami w polityce kredytowej dotyczyła kredytów długoter-

¹ Banki dysponują możliwością gradacji zmian kryteriów (warunków) udzielania kredytów. W ankiecie banki wybierają spośród opcji: kryteria (warunki) zostały znacznie zaostrzone, kryteria (warunki) zostały nieznacznie zaostrzone, kryteria (warunki) nie zostały zmienione, kryteria (warunki) zostały nieznacznie złagodzone, kryteria (warunki) zostały znacznie złagodzone.

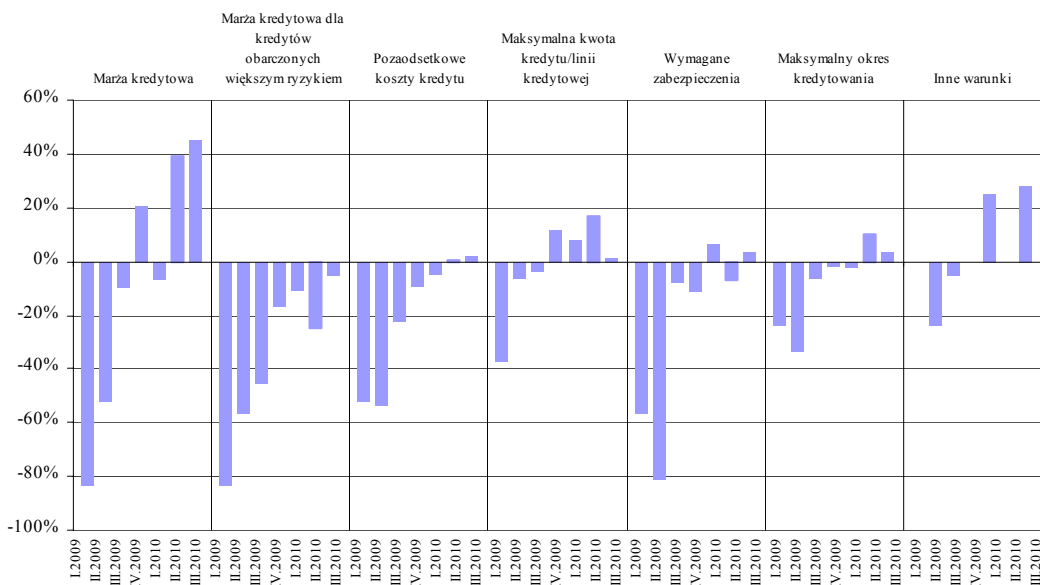
minowych dla małych i średnich przedsiębiorstw, dla których banki prognozowały silniejsze zaostrzenie (zob. wykres 1).

Wykres 1
Kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

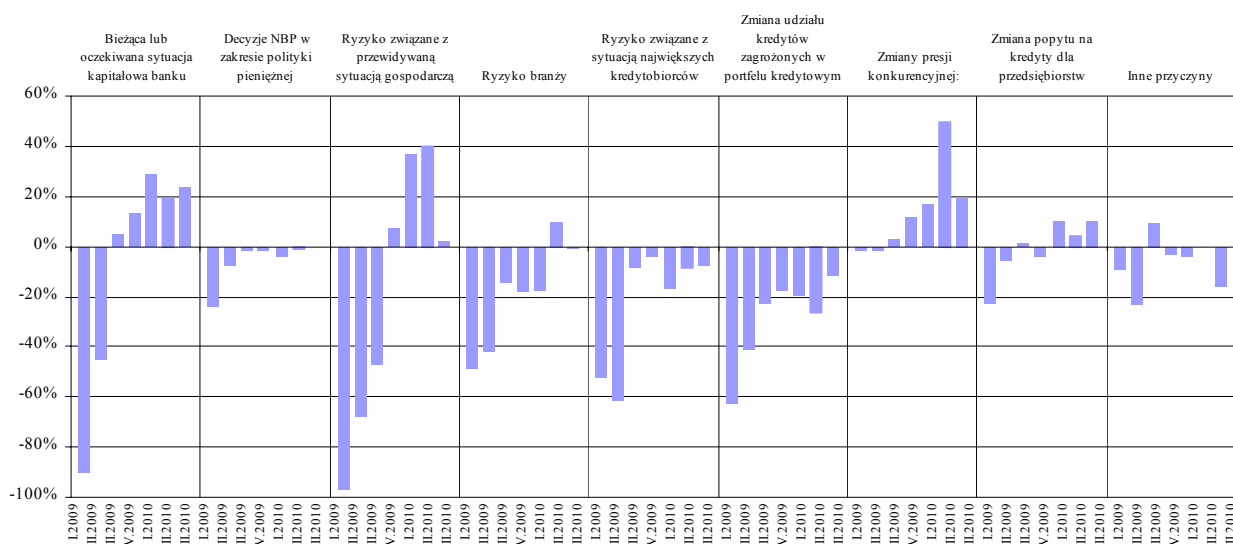
Uwaga: wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu przedstawiają procent netto. Dodatnią wartość procentu netto należy interpretować jako złagodzenie polityki kredytowej lub wzrost popytu na kredyty, a ujemną wartość procentu netto – jako zaostrzenie polityki kredytowej lub spadek popytu na kredyty. Szczegółowy opis metodyki obliczeń zawiera Załącznik 1.

Wykres 2
Warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

Podobnie jak w poprzednim kwartale, banki obniżyły marże na kredytach udzielanych przedsiębiorstwom (procent netto wyniósł 45%). W przypadku kredytów obarczonych wyższym ryzykiem wzrost marż zadeklarowało tylko około 5% banków (zob. wykres 2). Pozostałe warunki kredytowania przedsiębiorstw uległy niewielkiemu złagodzeniu.

Wykres 3
Przyczyny zmian polityki kredytowej

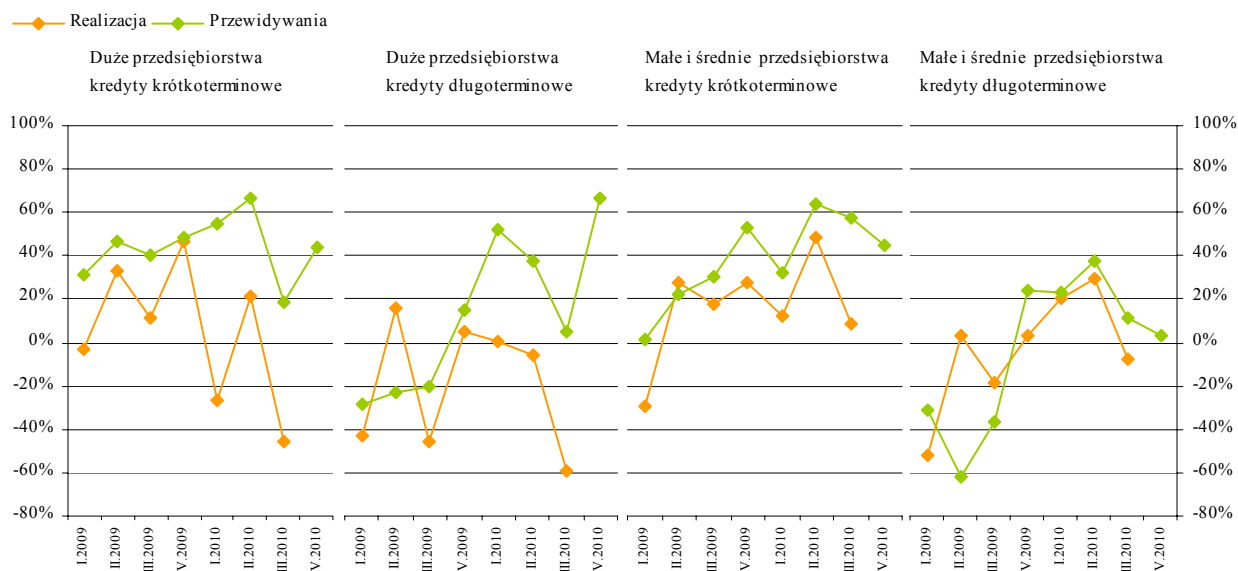
W opinii banków złagodzenie polityki kredytowej spowodowane jest korzystną sytuacją kapitałową banków oraz rosnącą presją konkurencyjną na rynku (procent netto odpowiednio 24% i 20%). Podobnie jak w poprzednim kwartale, banki odczuwają wzrost konkurencji głównie ze strony innych banków, a w mniejszym stopniu ze strony nie-bankowych instytucji finansowych oraz rynkowych źródeł finansowania jak emisja akcji czy długu. **Po raz pierwszy od dwóch kwartałów większość banków określiła ryzyko przyszłej sytuacji gospodarczej jako czynnik neutralny dla polityki kredytowej** (około 83% ogółu banków). Około 10% banków wskazało, że pozytywny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej ma wzrost popytu na kredyt ze strony przedsiębiorstw (zob. wykres 3).

Banki, które zaostrzyły politykę kredytową uzasadniały to głównie czynnikami nieuwzględnionymi w ankiecie (procent netto około -16%). Jako taki czynnik została wymieniona implementacja nowych metod oceny ryzyka małych i średnich przedsiębiorstw, co mogło przyczynić się przede wszystkim do zaostżenia kryteriów udzielania kredytów. W porównaniu z poprzednim kwartałem, **mniej banków wskazało jako powód zaostżenia polityki kredytowej zmianę udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym** (procent netto około -11%). Banki określiły wpływ tego czynnika jako nieznaczny². Mniejszy niż w poprzednim kwartale wpływ na

² Banki dysponują możliwością gradacji siły wpływu poszczególnych czynników na zmiany polityki kredytowej. W ankiecie banki wybierają spośród opcji: znaczny wpływ na zaostżenie polityki kredytowej, nieznaczny wpływ na zaostżenie polityki kredytowej, brak wpływu na zmiany polityki kredytowej, nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej, znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej.

politykę kredytową miało ryzyko branży (procent netto około -1%). Banki wymieniały sektor budowlany jako branżę o podwyższonym ryzyku kredytowym, zaś sektor energetyczny jako branżę o zmniejszonym ryzyku.

Wykres 4
Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

Zdaniem ankietowanych banków, w III kwartale 2010 r. obniżył się popyt na kredyt ze strony dużych przedsiębiorstw (zob. wykres 4). W przypadku kredytów długoterminowych spadek popytu odnotowało około 60% banków, zaś w przypadku kredytów krótkoterminowych około 46% banków. Jednocześnie ankietowane banki określiły zmianę popytu jako nieznaczną³. Popyt na kredyt ze strony dużych przedsiębiorstw ukształtował się znacznie poniżej oczekiwań banków sformułowanych w II kwartale 2010 r. Większość banków prognozowała wzrost popytu na kredyt, relatywnie silniejszy w przypadku kredytów krótkoterminowych.

Większość banków nie odczuła zmian popytu na kredyt ze strony małych i średnich przedsiębiorstw. W ujęciu netto 9% banków odnotowało wzrost popytu na kredyt krótkoterminowy, podczas gdy na koniec II kwartału 2010 r. spodziewało się go ponad 57% banków. Spadek popytu na kredyt długoterminowy odczuło 8% banków w ujęciu netto, zaś około 5% ogółu banków określiło spadek jako znaczny. Oczekiwania niewielkiego wzrostu popytu na ten rodzaj kredytu, wyrażone przez banki w poprzednim kwartale, nie sprawdziły się.

Główną przyczyną obniżenia się popytu na kredyt ze strony przedsiębiorstw w III kwartale 2010 r. był spadek zapotrzebowania na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego (zob. wykres 5). Czynnikiem ten wskazało około 34% banków, a większość z nich oceniła, że miał nieznaczący wpływ na spadek popytu⁴. Odpowiedzi banków, dotyczące siły i kierunku wpływu tego czynnika na popyt na kredyt, charakteryzowały się w poprzednich kwartałach dużą zmiennością.

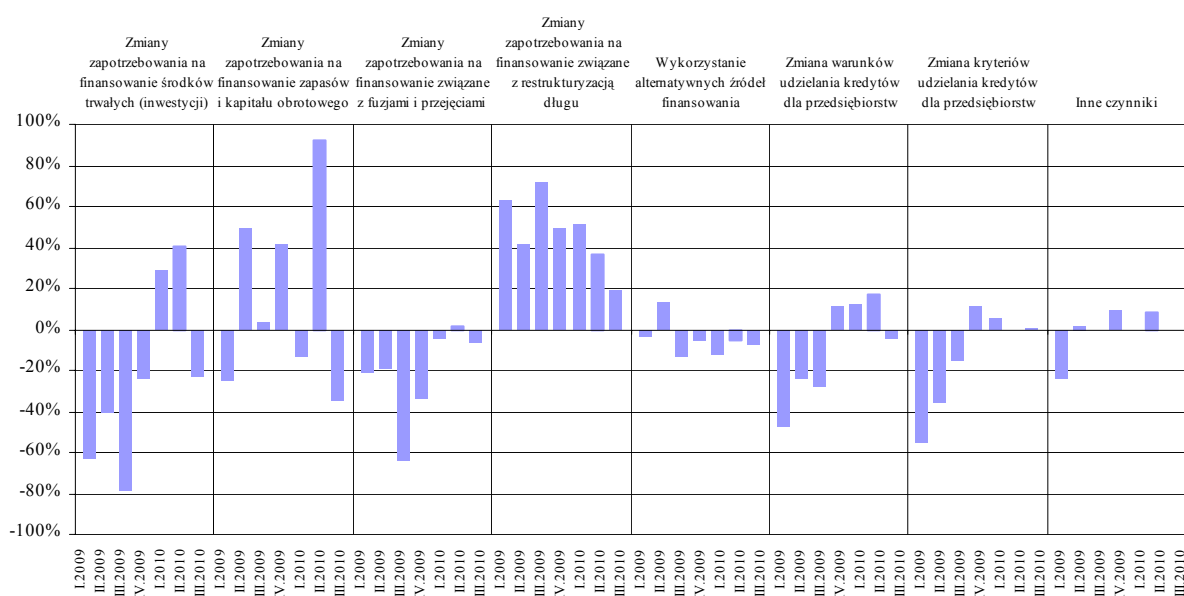
³ Banki dysponują możliwością gradacji siły zmian popytu na kredyt. W ankiecie banki wybierają spośród opcji: znaczny wzrost popytu, nieznaczący wzrost popytu, brak zmian popytu, nieznaczący spadek popytu, znaczny spadek popytu.

⁴ Banki dysponują możliwością gradacji siły wpływu poszczególnych czynników na zmiany popytu na kredyt. W ankiecie banki wybierają spośród opcji: znaczny wpływ na wzrost popytu, nieznaczący wpływ na wzrost popytu, brak wpływu na zmianę popytu, nieznaczący wpływ na spadek popytu, znaczny wpływ na spadek popytu.

Po dwóch kwartałach wzrostu, **spadek zapotrzebowania na finansowanie inwestycji wpłynął na obniżenie się popytu na kredyt dla przedsiębiorstw**. Na ten czynnik wskazało około 23% banków w ujęciu netto, przy czym około 10% ogółu banków uznało jego wpływ za znaczny. Wśród przyczyn o mniejszym znaczeniu dla spadku popytu na kredyt, banki wymieniły również wykorzystanie przez przedsiębiorstwa alternatywnych źródeł finansowania (procent netto około -7%), spadek zapotrzebowania na finansowanie fuzji i przejęć (procent netto około -6%) oraz pogorszenie warunków kredytowania przedsiębiorstw (procent netto około -5%).

W opinii banków, **w dalszym ciągu pozytywny wpływ na kształtowanie się popytu na kredyt dla przedsiębiorstw ma zapotrzebowanie na finansowanie związane z restrukturyzacją długu**. Około 19% ankietowanych banków wskazało ten czynnik, jednak jego znaczenie maleje systematycznie od trzech kwartałów.

Wykres 5
Przyczyny zmian popytu na kredyt dla przedsiębiorstw

W IV kwartale 2010 r. większość banków nie zamierza zmieniać polityki kredytowej dla dużych przedsiębiorstw (zob. wykres 1). Odpowiedzi banków wskazują, że można spodziewać się nieznacznego złagodzenia polityki kredytowej w zakresie kredytów krótkoterminowych, które deklaruje niecałe 2% banków.

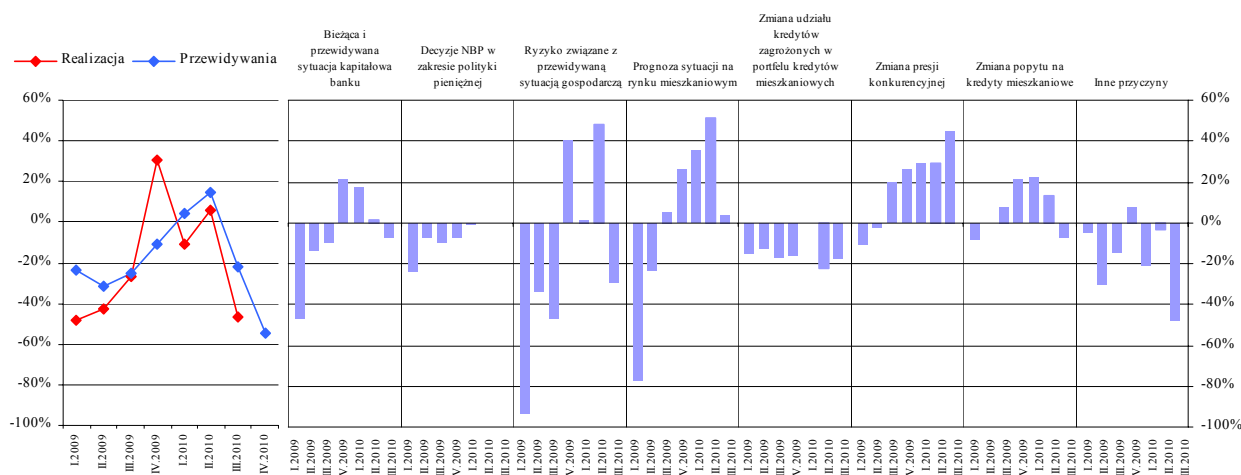
W przypadku kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw, banki przewidują zaostrzenie polityki kredytowej w IV kwartale 2010 r. Zaostrzenie będzie silniejsze w przypadku kredytów długoterminowych niż krótkoterminowych (procent netto odpowiednio około -22% i -5%). Większość ankietowanych banków nie zamierza zmieniać swojej polityki kredytowej.

Banki oczekują wzrostu popytu na kredyty ze strony przedsiębiorstw w IV kwartale 2010 r. (zob. wykres 4). Wzrost ten ma dotyczyć przede wszystkim kredytów długoterminowych dla dużych przedsiębiorstw (procent netto około 67%). Banki spodziewają się również silnego wzrostu popytu na kredyty krótkoterminowe, zarówno ze strony dużych, jak i małych i średnich przedsiębiorstw (procent netto odpowiednio około 44% i 45%). W ujęciu netto jedynie około 3% banków oczekuje wzrostu popytu na kredyty długoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw, jednak odpowiedzi banków są bardzo zróżnicowane (wzrostu i spadku popytu na ten rodzaj kredytów oczekuje zbliżona liczba banków).

Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych

W III kwartale 2010 r. prawie połowa banków zastrzyła kryteria przyznawania kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych (procent netto około 46%). Ponad połowa *ogółu* banków dokonała zastrzeżenia, a około 10% *ogółu* banków złagodziło politykę kredytową. Banki określiły dokonane zmiany jako nieznaczne. Zmiany kryteriów przyznawania kredytów mieszkaniowych w III kwartale 2010 r. były silniejsze od przewidywań banków wyrażonych na koniec II kwartału 2010 r. (zob. wykres 6).

Wykres 6
Polityka kredytowa i przyczyny jej zmian – kredyty mieszkaniowe

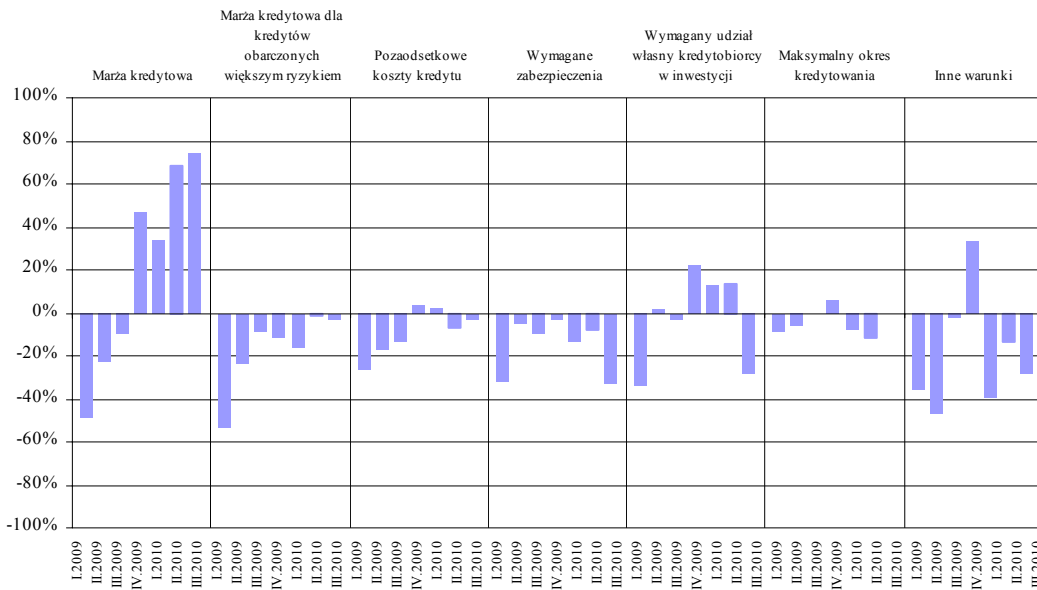

Okolo 74% banków obniżyło marże kredytowe (zob. wykres 7), a większość z nich określiła to złagodzenie jako nieznaczne. Jednocześnie niewielka grupa banków podwyższyła marże dla kredytów obciążonych większym ryzykiem (procent netto około -3%). **Pozostałe warunki udzielania kredytów mieszkaniowych uległy zastrzeżeniu bądź nie zmieniły się.** Jedna trzecia banków zwiększyła wymagania dotyczące zabezpieczeń kredytu, zaś 28% obniżyło maksymalny wskaźnik Loan-to-Value. Około 30% banków wskazało również na zastrzeżenie warunków nieuwzględnionych w ankiecie, wśród których wymieniały ograniczenia maksymalnej wysokości kredytowania nieruchomości. Jednocześnie banki wskazały na wydłużenie okresów karencji w spłacie kapitału jako element łagodzenia warunków udzielania kredytów mieszkaniowych.

Główną przyczyną zastrzeżenia polityki kredytowej była implementacja Rekomendacji T, którą banki wymieniały jako czynnik nieuwzględniony w ankiecie (zob. wykres 6). Konieczność dostosowania do wymogów Rekomendacji T wskazała ponad połowa *ogółu* banków (procent netto około -47%), w większości określając jej wpływ na politykę kredytową jako nieznaczny. Około 30% banków uznało ryzyko przewidywanej sytuacji gospodarczej za uzasadnienie zastrzeżenia polityki kredytowej w III kwartale 2010 r. W dalszym ciągu wśród głównych przyczyn zastrzeżenia polityki kredytowej banki wskazują wzrost udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym (procent netto około -18%), jednak wpływ tego czynnika zmniejszył się w porównaniu z poprzednim kwartałem.

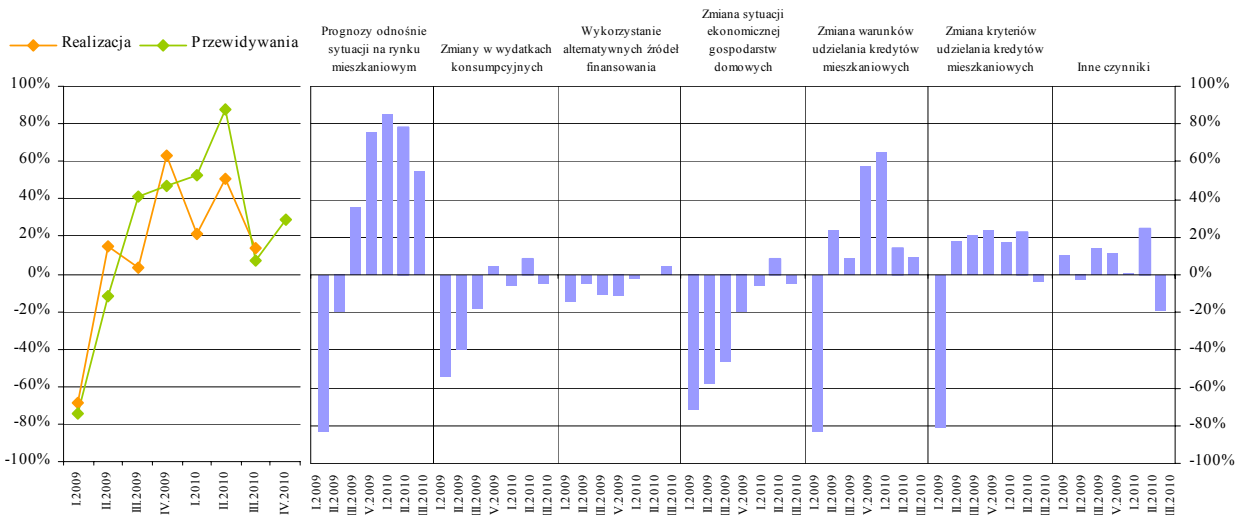
Odpowiedzi banków wskazują, że do łagodzenia polityki kredytowej nadal skłania je rosnąca presja konkurencyjna na rynku (procent netto około 45%), zarówno ze strony innych banków uniwersalnych i hipotecznych, jak i nie-bankowych instytucji finansowych. **Konsekwencją wzmożonej konkurencji jest obniżanie marż kredytowych przez banki, przy jednoczesnym wyraźnym zastrzeżeniu kryteriów kredytowych.** W III kwartale 2010 r. znacznemu zmniejszeniu uległ pozytywny wpływ prognoz sytuacji na rynku mieszkaniowym na łagodzenie polityki kredytowej (procent netto około 4%).

Wykres 7
Warunki udzielania kredytów mieszkaniowych

Większość banków odczuła nieznaczny wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe w III kwartale 2010 r. (procent netto około 14%), jednak odpowiedzi były zróżnicowane. W porównaniu z poprzednim kwartałem więcej banków stwierdziło nieznaczny spadek popytu na ten rodzaj kredytu (około 32% ogółu banków) lub brak zmian (około 22% ogółu banków). Wzrost popytu na kredyt mieszkaniowy był nieznacznie wyższy od przewidywań banków z II kwartału 2010 r. (zob. wykres 8).

Wykres 8
Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

Piąty kwartał z rzędu banki tłumaczyły wzrost popytu przede wszystkim prognozami odnośnie sytuacji na rynku mieszkaniowym (zob. wykres 8). Na czynnik ten wskazało około 55% banków, co oznacza spadek w porównaniu z poprzednim kwartałem. Pozostałe czynniki miały nieznaczny wpływ na wzrost popytu na kredyt mieszkaniowy.

W opinii jednej piątej banków negatywny wpływ na popyt miały czynniki nieuwzględnione w ankiecie. Banki wymieniały przede wszystkim wpływ kampanii marketingowych prowadzonych przez konkurencyjne banki. Wpływ presji konkurencyjnej potwierdzają również oceny wykorzystania alternatywnych źródeł finansowania przez klientów. Około 21% ogółu banków stwierdziło, że obserwowany spadek popytu spowodowany był skorzystaniem przez potencjalnych klientów z ofert innych banków. Większość z nich określiła wpływ tego czynnika jako znaczny. Część banków wskazujących na konkurencję jako czynnik negatywnie oddziałujący na popyt dokonała złagodzenia warunków udzielania kredytów mieszkaniowych.

Banki przewidują dalsze zaostrzenie polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych w IV kwartale 2010 r. (zob. wykres 6). W porównaniu z poprzednim kwartałem wzrosła liczba banków deklarujących zaostrzenie polityki kredytowej (procent netto około -55%) oraz skala przewidywanych zmian (jedna czwarta ogółu banków prognozuje znaczne zaostrzenie). Przewidywania banków mogą być związane z koniecznością wdrożenia reszty zapisów Rekomendacji T w IV kwartale 2010 r.

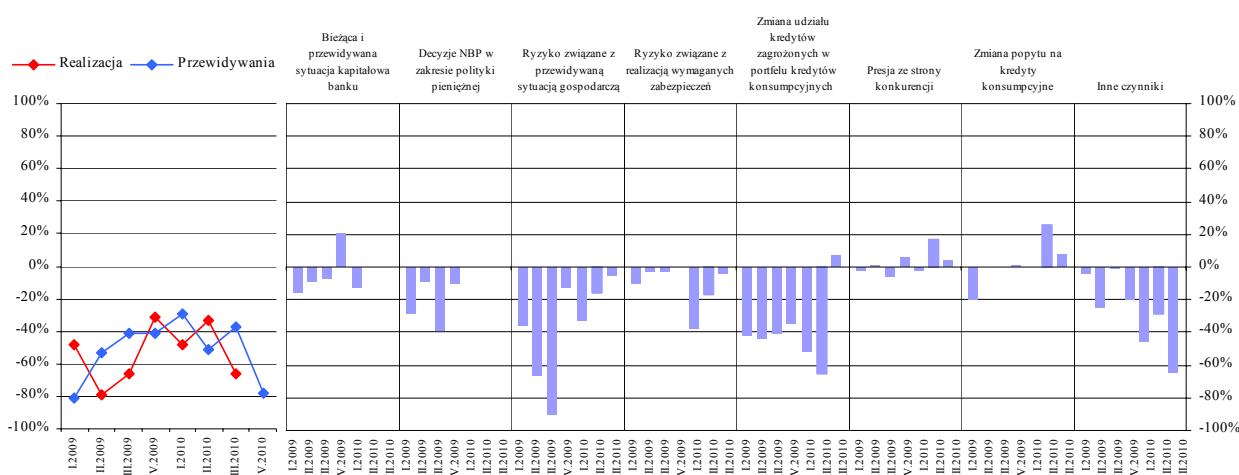
Banki oczekują silniejszego wzrostu popytu na kredyty mieszkaniowe w IV kwartale 2010 r. (zob. wykres 8). Około 30% banków spodziewa się wzrostu popytu na kredyty mieszkaniowe, a dwie trzecie z nich określiły prognozowany wzrost jako znaczny.

Kredyty konsumpcyjne dla gospodarstw domowych

W III kwartale 2010 r. banki kontynuowały zaostrzanie kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych (zob. wykres 9). Kryteria zaostrzyły dwie trzecie banków, a wszystkie określiły skalę zaostrzenia jako nieznaczną. W odpowiedziach udzielonych w II kwartale 2010 r. banki przewidywały zaostrzenie polityki kredytowej, jednak w porównaniu z tymi oczekiwaniami politykę zaostrzyła dwukrotnie większa grupa banków.

Wykres 9

Polityka kredytowa i przyczyny jej zmian – kredyty konsumpcyjne

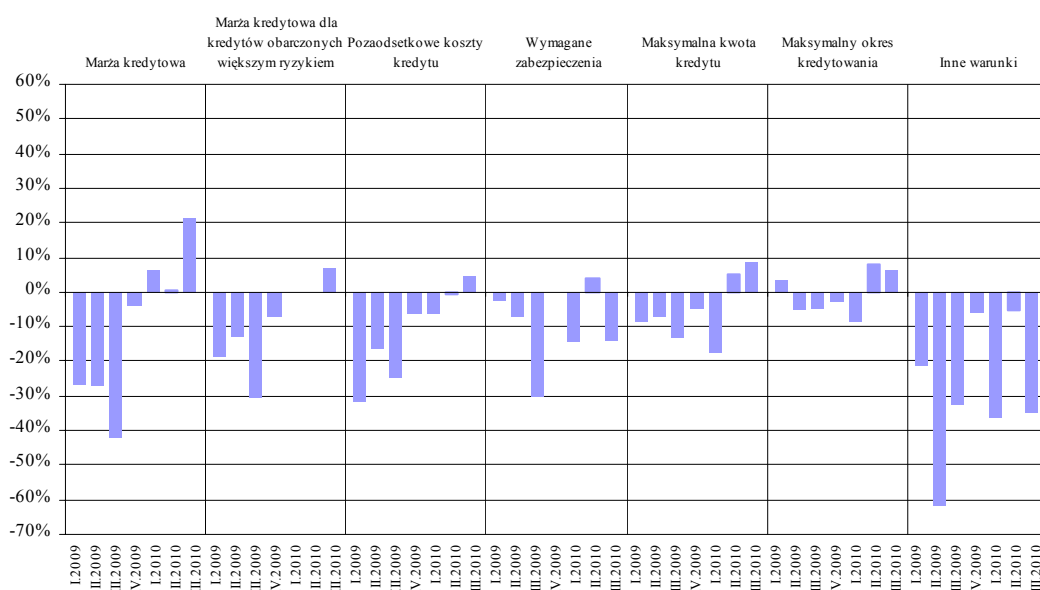

Ponad jedna trzecia banków wskazała na zaostrzenie warunków nieuwzględnionych w ankiecie (zob. wykres 10). Z odpowiedzi banków wynika jednak, że zmiany dotyczyły w większym stopniu kryteriów udzielania kredytu. Banki wymieniały zaostrzanie procedur weryfikacji zdolności kredytowej klientów i dostosowywanie

polityki kredytowej do wymogów Rekomendacji T, ale również złagodzenie warunków w zakresie pozaodsetkowych kosztów kredytu w okresie kampanii promocyjnej oraz parametrów modeli oceny zdolności kredytowej. **Podwyższeniu uległy wymagania odnośnie zabezpieczeń kredytów konsumpcyjnych** (procent netto -14%).

Pozostałe warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych zostały złagodzone. Ponad jedna piąta banków nieznacznie obniżyła marże pobierane od tego rodzaju kredytów, zaś obniżka dotyczyła również kredytów obarczonych wyższym ryzykiem (procent netto około 7%). Drugi kwartał z rzędu część banków zwiększała maksymalną kwotę kredytu i maksymalny okres kredytowania (procent netto odpowiednio około 9% i 6%). Oznacza to, że podobnie jak w poprzednich kwartałach, zaostrzenie polityki kredytowej w zakresie kredytów konsumpcyjnych dotyczyło głównie kryteriów, a nie warunków udzielania kredytów.

Wykres 10
Warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych

Niemal dwie trzecie banków uzasadniały zaostrzenie polityki kredytowej w zakresie kredytów konsumpcyjnych czynnikami nieuwzględnionymi w ankiecie (zob. wykres 9). W opinii banków, podstawową przyczyną zaostrzenia była konieczność implementacji zaleceń Rekomendacji T. Wpływ czynników związanych z ryzykiem przyszłej sytuacji gospodarczej i ryzykiem realizacji zabezpieczeń banki określiły jako niewielki.

Większość banków uznała wymienione w ankiecie czynniki za neutralne dla ich polityki kredytowej. Warto jednak podkreślić, że po raz pierwszy od II kwartału 2008 r. niewielka grupa banków określiła zmianę udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytów konsumpcyjnych jako czynnik sprzyjający złagodzeniu polityki kredytowej. Wpływ tego czynnika te banki określiły jako znaczny.

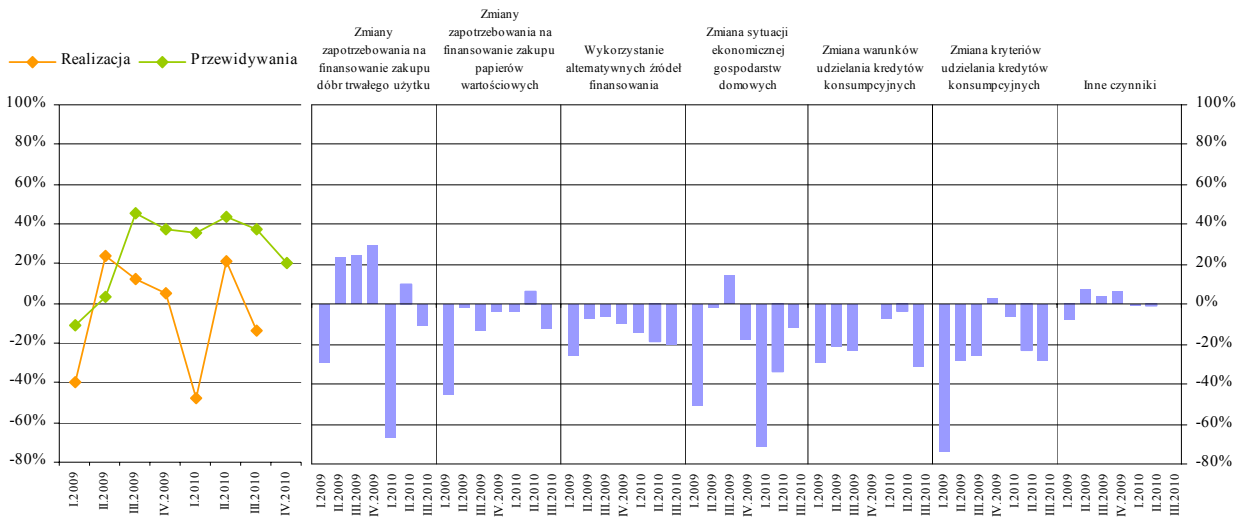
W III kwartale 2010 r. w ujęciu netto nastąpił spadek popytu na kredyty konsumpcyjne ze strony gospodarstw domowych (zob. wykres 11). Spadek odczuło około 30% ogółu banków, a ponad połowa banków nie odnotowała zmian popytu. W II kwartale 2010 r. banki prognozowały silny wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne.

Banki, które odnotowały spadek popytu na kredyty konsumpcyjne jako główne przyczyny wymieniali zaostrzenie warunków i kryteriów kredytowych. Takiej odpowiedzi udzieliło odpowiednio około 30% i 29% banków, określając wpływ zmian polityki kredytowej na popyt jako nieznaczny. Około 20% banków wśród przyczyn niższego popytu wskazało dostępność alternatywnych źródeł finansowania dla gospodarstw domowych,

przede wszystkim kredytów z innych banków (procent netto około -20%) oraz źródeł innych niż kredyty i oszczędności (procent netto około -26%). Mniej banków niż w dwóch poprzednich kwartałach odnotowało negatywny wpływ sytuacji finansowej gospodarstw domowych na popyt na kredyt konsumpcyjny (procent netto około -11%).

Zgodnie z zapowiedziami banków, w IV kwartale 2010 r. ma być kontynuowana polityka zaostrzania kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych (zob. wykres 9). Oczekiwania takie zadeklarowało blisko trzy czwarte banków. Około 17% ogółu banków określiło skalę przewidywanego zaostrzenia jako znaczną. **Równocześnie banki spodziewają się wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne** (procent netto wyniósł około 21%, zob. wykres 11).

Wykres 11
Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

Załącznik 1

Metodyka

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są wazone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Wazenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego¹.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 29 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1

**Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności
uwzględniona przy liczeniu wag**

Nr pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
	Kredyty długoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów. W przypadku przedsiębiorstw nie uwzględniono podziału na duże oraz małe i średnie przedsiębiorstwa, ze względu na brak odpowiednich danych w statystyce bankowej.

Źródło: NBP.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w pierwszym i drugim miesiącu kwartału poprzedzającego kwartał, którego dotyczy ankietę.² Jeżeli bank w którymś

¹ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

² Na czas opracowywania wyników ankiety nie są dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w trzecim miesiącu tego kwartału ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

z pytań wybrał opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkiem odpowiedzi pokazujących przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2

Sposób liczenia procentu netto

Nr pytań	Definicja procentu netto
1, 2, 8, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP.